

8 augustus 1914

Brussel, 7 augustus.

Het Ministerie van oorlog meldt, dat de Duitsers om een wapenstilstand van 24 uren hebben gevraagd.

De stad Luik is niet door de Duitsers bezet.

De Duitsers geven toe, dat 25.000 man van hun troepen buiten gevecht zijn gesteld.

Het gerucht, volgens hetwelk de burgerlijke bevolking van Luik op de Duitse troepen zou hebben geschoten, is ten enenmale ongegrond.

Berlijn, 7 augustus. De vesting Luik is genomen.

Nadat de afdelingen, die de bestorming op Luik hadden ondernomen, versterkt waren, werd de aanval doorgezet.

Hedenochtend om 8 uur was de vesting in Duitse handen.

Wij hebben nu twee tegenstrijdige lezingen, de ene (de Belgische) zegt dat alle forten nog standhouden, de andere (de Duitse) dat de vesting gevallen is. Het is op 't oogenblik niet uit te maken welke lezing de juiste is. (Red.)

Berlijn, 7 augustus. De keizer heeft na ontvangst van de chef van de generale staf zijn vleugeladjudant naar de Lustgarten gezonden, om het publiek mede te delen dat de vesting Luik gevallen is. Op die tijding hief de menigte luid hoerageroep aan.

Keulen, 7 augustus. De Kölnische Zeitung schrijft over de inneming van Luik:

Het bezit van Luik verschaft ons leger de mogelijkheid van een verzekerde overtocht over de Maas en de beschikking over een kruispunt van de belangrijkste spoorweglijnen.

De Belgische bezetting heeft zich mogelijk op Antwerpen teruggetrokken, waarheen de zetel der regering is verlegd.

Voor ons Maasleger ligt nu vooreerst nog de versterkte stelling van Namen.

Volgens een particulier bericht heeft vooral het 53e infanterieregiment een hevig vuur te doorstaan gehad.

Verscheidene gewonde officieren zijn in Keulen aangekomen.

Brussel, 7 augustus. Naar de Etoile Belge bericht, verzekert men uit ambtelijke bron, dat nog geen enkele beslissing is genomen ten aanzien van een verzoek om een wapenstilstand van de zijde der Duitsers, daar er op 't ogenblik elders een gevecht gaande is.

Maastricht, 7 augustus. Nu moet ik u nog een vreselijk verhaal overseinen, dat ik u doe, gelijk het mij gedaan is.

Een der dorpen even over de Limburgse grens is Warsage. Het behoort tot de dorpen waar de Duitser bij zijn opmars naar de Maas doorgetrokken is en het ligt iets ten Zuidoosten van het Nederlandse dorpje Mesch. Met de burgemeester van Warsage, die tevens lid der Belgische Kamer is en vanochtend hier in het Hotel du Lévrier aangekomen is, mocht ik zojuist een onderhoud hebben. Hij heeft mij het verhaal gedaan, dat ik u zal vertellen. Gij kunt dan oordelen of ik het een vreselijk verhaal mocht noemen. Toen de

Duitse troepen steeds nader aanrukten, heeft de burgemeester van Warsage in zijn gemeente een proclamatie uitgevaardigd, waarin hij zijn burgers op het hart drukte tegenover de Duitse soldaten een strikte onzijdigheid te betrachten. Dinsdag verschenen de Duitse voorposten op het dorp. Officieren meldden zich bij de burgemeester en vier hunner bleven bij hem en zijn gezin logeren. Men sprak natuurlijk over de oorlog en de Duitsers vroegen de bejaarde burgervader naar de sterkte van het Belgische Maasleger. De burgemeester antwoordde dat hij er niets van af wist, maar dat hij, zo hij iets wist, dat toch niet zeggen zou, waarop een der Duitse officieren hem lachend op de schouder klopte. De volgende dag kwamen er wederom twee Duitse officieren bij de burgemeester. Zij kwamen per auto en konden het met de burgemeester heel goed vinden, die van zijn kant ook best met de vreemdelingen opschoot. De burgemeester liet uit overmaat van voorzorg de leden zijner gemeente nogmaals samenkomen en nogmaals drukte hij hun op het hart niets tegen de vijand te ondernemen en de ganse dag trokken drommen Duitse soldaten ongehinderd door het dorp. Gisteren, donderdagnamiddag, - de bejaarde burgemeester van Warsage had zich juist even een middagslaapje gegund - was het dorp plots vol geweervuur. De burgemeester vloog naar buiten, waar de Duitsers eisten dat iedereen buitenshuis zou komen. De burgemeester bezwoer zijn mensen te gehoorzamen aan het gebod van de vijand, en toen nu iedereen zijn huis verlaten had en de bevolking angstig rond haar burgemeester samenschoolde, zezen de Duitsers 14 dorpelingen aan, die onder beschuldiging van op de soldaten geschoten te hebben, meegevoerd werden. De burgemeester trof de bedreiging, dat, als er nu nog een schot viel, hij aansprakelijk gesteld zou worden.

De burgemeester van Warsage, die wij ontdaan en doodop hier in het hotel ontmoetten, verzekert ons dat hij, hoewel hij natuurlijk

geen absolute zekerheid heeft, zich niet kan voorstellen dat ook maar één van de bewoners van zijn gemeente een schot op de doortrekkende soldaten gelost zou hebben.

Herinneren onze lezers zich, dat ik in mijn telegram van gisteren gemeld heb, hoe ik in het Duitse kamp bezuiden Mesch een troep gevangen Belgen zag wegvoeren? Welnu, de burgemeester van Warsage behoorde tot hen. Toen ik hem zoeven ontmoette, herkende ik dadelijk zijn gelaat en herinnerde ik mij hoe ik zijn gebogen gestalte voor een Duitse troepenafdeling had zien uitgaan.

Maar laat ik met mijn relaas doorgaan. De gevangen genomen bewoners van Warsage werden dus in het kamp gebracht en daar werden dadelijk vijf hunner gefusilleerd. Ik moet het schot hebben horen vallen. De rug der slachtoffers werd ontbloot en de burgemeester moest ooggetuige van de terechtstelling zijn. Een geestelijke uit de streek trachtte nog op het laatste ogenblik tussen te komen voor een man uit Warsage die krankzinnig is. Vergeefs echter, ook deze man werd neergeschoten. Hoewel het de gevangenen streng verboden was te spreken, klampte de burgemeester een officier aan, wie hij ook zijn kwaliteit van Belgisch kamerlid bekend maakte en bij wie hij voor zijn onschuld pleitte. Gelukkig kwamen juist de twee officieren automobilisten langs de ongelukkige, die bij hem gastvrijheid genoten hadden, en ook dezen bezwoer hij niets tegen de Duitsers ondernomen te hebben. Zij poogden hem enigszins gerust te stellen en zegden dat hij mogelijk niet doodgeschoten, maar als krijgsgevangene meegenomen zou worden. Vanmorgen om 4 uur, na een nacht van doodsangsten, is de burgemeester vrijgelaten en met hem een heel oude timmerman, van wie alle gevangenen uit Warsage getuigen konden, dat deze man nog nimmer een vuurwapen gehanteerd had. Van twee gevangenen wist de burgemeester met zekerheid dat zij

vanmorgen zijn opgehangen en van de overigen vreesde hij wel dat zij doodgeschoten zijn.

Toen men de burgemeester het leven liet, schreef men op zijn pas dat hij vrij was. In de vroege morgen heeft hij toen na een tocht van angstige spanning de Nederlandse grens bereikt en even voorbij Eijsden is hij opgenomen in het rijtuig van twee Nederlandse journalisten, die hem naar Maastricht gebracht hebben. Wij verlieten de zo ternauwernood aan de dood ontkomene, toen hij zich, doodop van de emoties, voor enige rust in zijn slaapkamer terug ging trekken. Zijn vrouw en kinderen zitten nog in het geteisterde Warsage; maar in welke toestand. Telegrafisch kan hij hen niet bereiken.

Maastricht, 7 augustus. Een jonge dame uit Luik, dochter van een ambtenaar die hedenmiddag per fiets te Maastricht kwam, deelde mede dat de Duitsers inderdaad te Luik zijn, dat zij zich meester gemaakt hebben van de openbare gebouwen, maar dat de vesting zich niet heeft overgegeven. De generaal weigert beslist. De Duitsers hebben een ultimatum gesteld en zullen anders de stad bombarderen. De burgerij schijnt voor overgave te zijn, wat te begrijpen is, daar de stad dan ongedeerd zal blijven. Volgens die dame was de burgemeester naar Brussel. Zoals mij zoeven een geloofwaardig persoon uit de buurt van Hasselt meedeelde is de Rode Kruisdienst in België onvoldoende. Er schijnt hulp gevraagd te zijn uit Brussel en Leuven. In de omtrek van Luik naar de kant van Tongeren moeten massa's gewonden liggen die niet geholpen kunnen worden. In al die dorpjes patrouilleren voorposten der Duitsers, die de bewoners ongemoeid laten als ze hen van het nodige voorzien.

Maastricht, 7 augustus. In het Rode Kruisgebouw komende, hoopte ik dat er heden overdag geen gewonden meer gekomen zijn, maar dat er bericht was dat hedenavond uit de richting van St. Geertruid weer gewonden te wachten waren. Dr. van der Goot, die met de prins uit Den Haag kwam, zal als chirurg in de ambulance optreden. Al de doktoren uit de stad doen bij afwisseling dienst, zodat de geneeskundige hulp er uitstekend is. Zuster Wessels zal als hoofdverpleegster dienst doen. Dr. Schaepkens en mevrouw dr. van Rood zijn in de ambulance te Eijsden. In het gesticht Calvariënberg zijn thans nog 20 gewonden, waaronder 6 Belgen, terwijl er 5 doden zijn, van welke er heden drie begraven zijn.

Maastricht, 7 augustus. Zo juist zijn de drie te Maastricht overleden slachtoffers, een Belg en twee Duitsers met militaire eer begraven. Een peloton soldaten onder commando van kapitein Boots schreed vooruit, daarna volgde de lijkwagen van de Belg gedekt met een krans, dan de consul van België de heer Schols in uniform, een geestelijke en een uit Visé gevluchte dame en heer, daarna de lijkwagen der Duitsers gevolgd door de Duitse consul de Heer Haex, de vice consul de Heer Lengersdorff, dominee Bax, burgemeester en wethouders en enkele militaire autoriteiten. Langs de weg stonden duizenden mensen geschaard vol mededogen met de gevallen van beide natiën die hun leven gegeven hebben in dienst van het vaderland.

Het kanonvuur dat een poos gezwegen heeft was om 2 uur weer hevig in de richting van Luik; vermoedelijk is het afkomstig van zwaar Duits geschut. Het gerucht gaat hier voortdurend dat Luik genomen is. Een inwoner van het dorpje Canne (bij de St. Pietersberg aan de Nederlandse grens) vertelde echter dat daar een postduif uit Luik was aangekomen, met bericht dat in Luik niets verwoest was. De Duitsers moeten ontzaglijke verliezen geleden

hebben Uit vertrouwbare bron verneem ik dat in de nacht van woensdag op donderdag het fort Barchon genomen is door het 25e en 53e regiment uit Aken en Keulen met geweldige verliezen. Hoogstwaarschijnlijk was het 90e regiment doorgelaten tussen de forten Pontisse en Liers, waardoor het te Herstal kwam en daar geheel vernietigd was. De Duitsers zouden toen een wapenstilstand hebben aangevraagd om hun doden te begraven. Misschien is dat de reden dat het geschut zo lang zweeg.

Maastricht, 7 augustus. Vluchtende Belgen en ook Nederlanders komen achtereenvolgens de stad binnen; tot nu toe zijn ze ondergebracht in logementen, maar de rijkskweekschool is in gereedheid gebracht om de vluchtelingen van hedennacht te ontvangen. Gewonden zijn onderweg, maar nog niet aangekomen.

Brussel, 7 augustus. In een dagorder aan het leger zegt koning Albert o.m.: Een aanval is gedaan door een macht, vier maal zo sterk als de onze. De Belgen sloegen niettemin alle aanvallen terug. Luik is nog steeds in onze macht. De vaandels, de buitgemaakte voorraden en de krijgsgevangenen waren onze eretekenen. In deze dagen hebt gij al uw plichten vervuld en zijt ge het leger tot eer geweest. Gij zijt de voorhoeden van machtige legers in de geweldige worsteling. Laat ons wachten op de aankomst der Fransen om op te trekken naar de overwinning. In uw naam richt ik tot hen een broederlijke groet.

Een treffen tussen Fransen en Duitsers in België.

Brussel, 7 augustus, 5 u 's avonds. Men meldt aan het ministerie van oorlog dat er gevechten in Belgisch Luxemburg tussen Fransen en Duitsers zijn geleverd.

Brussel, 7 augustus. Het ministerie van oorlog deelt mee dat het Franse leger zich op Belgisch grondgebied bevindt. In tegenstrijd met de berichten als zou Luik, zo niet de Luikse forten zijn ingenomen, deelt het ministerie mee dat de stad zich goed houdt. De telegrafische en telefonische verbinding met Brussel is niet onderbroken.

Brussel, 7 augustus. De algemene staf maakt bekend dat het mobiele leger uit Luik is teruggetrokken; de stad wordt thans alleen nog door de forten verdedigd. De weerstand kan echter weken duren. Een nieuwe onderhandelaar van Duitse zijde is weer overgave der plaats komen vragen, anders zou Duitsland Luik moeten bombarderen. Er werd natuurlijk geweigerd en het bombardement begon; het was echter kortstondig, daar kort daarop de wapenstilstand werd gevraagd.

Onze linietroepen zouden het Franse leger in Luxemburg hebben ontmoet, waar tegen de Duitsers een belangrijke en succesvolle slag zou zijn geleverd. Dit natuurlijk onder voorbehoud.

Brussel, 7 augustus. De stad Luik is door de Franse regering met het Legioen van Eer begiftigd.

De 20e Siècle heeft hedennamiddag vier uur een telegram ontvangen, volgens hetwelk zeven Duitse regimenten zo goed als vernietigd zouden zijn aan deze zijde der Maas, benoorden Luik.

Reeds komen vreselijke berichten uit de omtrek van Luik. De lezer zal goed doen, daarvan niet alles te geloven.

Voor deskundigen behelzen die berichten veel onverklaarbaars. Het schijnt, dat de zogenaamde strategische overval van Luik mislukt is. Blijkbaar hebben de Duitsers getracht de forten om Luik bij

overrompeling te nemen. Was dit gelukt, dan was een groot succes verkregen. Noodzakelijk is de inneming van Luik niet. Zoals we reeds mededeelden, is een afsluiting der Maaslinie voldoende. Wanneer het Belgische veldleger maar ten noorden van de Maas blijft, kunnen de Duitse colonnes ten zuiden van de Maas ongehinderd doormarcheren.

In België zullen de Duitse colonnes dan geen andere hindernis ontmoeten, dan misschien nog afdelingen van het territoriaal korps, hetwelk 3 à 4000 man sterk schijnt te zijn en waarvan afdelingen zijn opgericht te Marche, Bastogne en Neufchâteau.

In de berichten spreekt men van het VIIe en het Xe korps, waarvan de commando's in vreedstijd resideren resp. te Münster en Hannover.

Het is echter onmogelijk, dat die beide korpsen reeds geheel op sterkte zijn. Het zullen dus delen zijn van die korpsen, voor een groot deel wellicht reeds gekampeerd in het kamp bij Malmedy (Elsenborn). In tijden van politieke spanning is dit kamp en ook Wasserlich (bij Trier) z.g. voor oefeningen, steeds sterk belegd. Zo schreef senator Bérenger in de *Matin*, dat in februari van dit jaar zelfs 30.000 man in dit kamp geoefend werden.

In een volgend artikel zullen wij nagaan wat de Duitsers wellicht zullen doen na de insluiting van Luik en Namen.

De strijd om Luik. De bewonderenswaardige verdediging der stelling van Luik houdt thans de aandacht der gehele wereld gespannen. De Duitse regering mag dan wel door een officieus persbureau laten verklaren dat de gang van zaken bij Luik van geen invloed zal zijn op de grote krijgsverrichtingen, de feiten bewijzen het tegendeel. Anders zouden de Duitsers geen wapenstilstand van

24 uur hebben gevraagd, want hun tijd is te kostbaar dan dat zij dat zonder noodzaak zouden doen. De verliezen aan Duitse zijde worden als 25.000 doden en gewonden opgegeven; een reusachtig aantal als men er bij in aanmerking neemt, dat alle forten nog stand houden en de Belgische troepen vol goede moed zijn¹.

In de Etoile Belge vinden we nog enkele bijzonderheden over de aanval in de nacht van woensdag op donderdag. Met een ware razernij hebben de Duitsers, die in gesloten colonnes aanstormden de aanval gedaan. Het geschut veegde hen weg, maar telkens werden de gevallen aangevuld en zo slaagden de aanvallers er ten slotte in de glooiingen te bereiken, waar zij buiten bereik van de zware kanonnen waren. Daar alle forten in telefonische verbinding staan met de veldartillerie, werden aan deze alle inlichtingen, hoe zij moesten schieten, telefonisch verstrekt en weldra sloegen de granaten van de veldstukken in de gelederen der aanvallers, die ten slotte met aanzienlijke verliezen moesten terugtrekken.

De Belgische troepen hebben maar weinig geleden van het vijandelijk vuur; zij waren alleen erg vermoeid na het gevecht, dat dag en nacht aan één stuk door had geduurd.

De bevelhebbers zijn opgetogen over de prachtige houding en het moreel der troepen. Zij zijn overtuigd dat de stelling van Luik het zal uithouden tot het gewilde ogenblik, zegt de Etoile.

---

¹ Het bovenstaande was geschreven toen het bericht uit Berlijn kwam over de val der "vesting Luik". Of daarmee de gehele stelling, dan wel één der forten, (misschien het fort Barchon, waarvan de val in een telegram uit Maastricht is geseind) bedoeld wordt, is niet duidelijk.

Geen enkel fort is ook maar in het minst door de regen van granaten beschadigd.

Aan de Limburger Koerier ontleen wij nog de volgende berichten:

Eijsden, 6 augustus. Het Luiker noorderfort is heden nacht half 3 door een Zeppelin, die twaalf bommen had uitgeworpen, tot zwijgen gebracht.

Maastricht, 6 augustus. Duitse regimenten, die aan de bestorming van Luik hebben deelgenomen, werden aanvankelijk door de Belgen achtervolgd. 22 overgeblevenen - allen infanteristen - vluchtten over Montenaken en Wolder en zijn vanavond naar de hoofdwacht ter internering overgebracht.

Een Nederlands officier van gezondheid heeft heden een Duitse legerauto met chauffeur, die op Nederlands gebied was geraakt, aangehouden en naar hier overgebracht ter internering.

Een Rode Kruisauto bracht heden twee Duitse officieren en een onderofficier, licht gekwetsten, aan. Zij verlangden een auto, om naar Aken gebracht te worden. Door de garnizoenscommandant, overste Van Alphen, werd zulks echter pertinent geweigerd. Zij werden ter verpleging in de Rode Kruisambulance geïnterneerd.

St. Geertruid, 6 augustus. De Duitsers hebben op het bezette gebied een pastoor uit een Belgische gemeente gevangen genomen, die door hen beschuldigd wordt op heterdaad betrap te zijn, uit de toren van zijn kerk op de Duitse troepen te hebben geschoten. Hij zal hedenavond worden gefusilleerd.

Mechelen-Wittem, 7 augustus. De Duitsers zijn bezig op Belgisch grondgebied, nabij deze grensgemeente, een vast kamp aan te

leggen. Batterijen worden opgesteld, wallen gelegd enz. Alles duidt op een langdurig verblijf aldaar.

Belgische vlieger gevallen. De Belgische luitenant-vlieger Tapproge is donderdag na een vlucht van Namen uit bij de landing zo hard op de grond neergekomen, dat het vliegtuig aan splinters is geslagen en de vlieger voor dood is opgenomen. Zijn ruggengraat schijnt gebroken te zijn en er is geen hoop op behoud.

Valse geruchten. De Etoile Belge waarschuwt de openbare mening in België tegen valse geruchten, uitgestrooid door Duitse agenten, die er zelfs geen been in zien leugenachtige telegrammen, ondertekend met namen van Belgische officieren, aan het ministerie van oorlog te zenden.

Het is 't zelfde gedoe als in 1870, zegt het blad. De Duitsers willen het volk moedeloos maken en het prikkelen tot hetgeen zij in 1870 om Parijs hebben bereikt: de revolutie.

Maar de Belgen zullen zich niet laten vangen!

Uit Maastricht. Voor hen, die in hun huis blijven en zich niet met het openbare leven bemoeien, heeft de stad haar gewone aanzien. Alleen met dit verschil, dat de mensen ernstiger zijn en allen onder de indruk van het vreselijke, dat er in hun buurt gebeurt. Komt men echter in aanraking met verschillende inrichtingen, dan krijgt men een geheel andere indruk.

In het Rode Kruis waren hedennacht weer 16 gewonden binnengebracht, allen Duitsers. Ze waren niet gehaald door de Rode Kruiswagens, maar aangebracht op boerenkarren. De zwaarst gewonden werden naar Calvariënberg overgebracht, de

lichtgewonden naar de Villa Maja van de heer Seydlitz, die ook al tot hospitaal is ingericht.

Terwijl ik er sta, komt een boodschap van de hotels l'Aigle Noir en l'Empereur, om, indien nodig, over hun hotels te beschikken. Een auto van Pander uit Den Haag staat voor de deur, terwijl mij verteld wordt, dat Prins Hendrik 400 bedden gezonden heeft.

Daar komt een Belgische heer binnen, die vraagt naar een Belgisch officier, misschien zijn zoon. Hij is er echter niet. Dr. Schaepkens, gisterenavond uit Eijsden teruggekeerd voor een dag, deelt mee, dat de inrichting daar goed marcheert. Met dr. Van Peed en vier zusters ging de dienst best. Ze hadden veel hulp van de Ursulinen, in wier klooster de ambulance is ingericht. De gewonden, onder wie vele Belgen, maken het goed; er was slechts een licht verhoogde temperatuur. Een gewonde met doorschoten longen, en van wie men dacht dat hij geen uur meer te leven had, maakt het thans naar omstandigheden buitengewoon goed. Bewonderingswaardig is het menslievend werk, dat hier verricht wordt.

Ik ga de deur uit en ontmoet er twee vrouwen uit het dorpje Berneau. De een komt haar man zoeken. Men heeft haar gezegd, dat hij met een Rode Kruiswagen vervoerd is. Hij is er niet. Ook niet in Calvariënberg. Ze spreekt slechts Frans en ik deel haar mee, dat hij misschien in Eijsden is, en men haar straks zal weten te zeggen, of zijn naam is onder de daar verpleegden.

“Men heeft ons alles afgenomen”, zegt ze, “we hebben geen dak, geen geld, geen kleren, en nu mijn man nog”. Vol lof spreekt ze over de graaf van Eijsden, op wiens kasteel al de vluchtelingen onderdak en voeding vinden.

Van daar kom ik op het politiebureau, waar de vestibule vol zit met schippersfamilies; mannen, vrouwen en kinderen, gevlucht van hun schepen. Ik zie verder een familie met kleine kinderen, zich moeizaam voortslepend, maar door mensen op straat volgestopt met broodjes en fruit. De schippers hebben hun schepen in de steek gelaten en alleen het hoognodige is meegenomen.

Vandaar gaat het naar de Rijkskweekschool. In het gymnastieklokaal zie ik lange geïmproviseerde tafels en daaraan mannen, vrouwen en kinderen, zich te goed doende aan brood met kaas en vlees en warme koffie. De kinderen krijgen koekjes en chocolade. Dames en heren lopen af en aan, om allen maar goed te bedienen. Wasmanden vol boterhammen staan te wachten op de Belgische vluchtelingen, die nog successievelijk zullen komen.

De mensen uit Moelingen hebben de vreselijkste verhalen, en zeker is het, dat er van weerszijden, zowel van Belgische als van Duitse kant, barbaarsheden gebeurd zijn. Vier oude mannen vonden ze op hun weg opgehangen aan de bomen. Stukken ijzer brachten ze mee, die de projectielen in hun schepen hadden gedrongen.

Maastrichtenaren, te Luik woonachtig en hierheen naar hun familie gevlucht, vertellen, dat de huizen doorschoten waren, dat er ook huizen brandden, en dat hier en daar mensen dood in de straten liggen. Af en toe hoort men hier nog het geschut.

Minister Regout heeft zijn woning beschikbaar gesteld voor het Rode Kruis en men is bezig die in te richten.

Brussel, 7 augustus, 9 u 30 in de namiddag. (Bij de verzending van de volgende berichten was het onze correspondent nog niet bekend, dat Luik gevallen was. Wij wagen hier een poging om de tegenstrijdige berichten met elkaar in overeenstemming te brengen

door de veronderstelling te uiten, dat de Duitsers door de wijde gordel van vestingen zijn heen gebroken en toen de aan beide zijden van de eigenlijke stad onmiddellijk aan de bebouwing aansluitende citadel bezet hebben. De kring van forten (misschien met een enkele uitzondering) zou dan nog in de macht der Belgen zijn, terwijl de Duitse keizer alleen in zover gelijk zou hebben, dat “de vesting Luik” genomen was, als men daaronder de citadel en de stad verstaat. - Red.).

Men weet hier nog steeds niet, of de wapenstilstand van 24 uren, waarom de Duitsers gevraagd hebben, is toegestaan.

De jacht op spionnen duurt voort en loont de moeite. Talrijke Duitsers, die draadloze telegraafstoestellen in hun bezit bleken te hebben, door Brussel liepen in Belgische militaire uniformen, of zich eenvoudig door hun bijzondere uitspraak van het Frans wisten te onderscheiden, werden meer of minder zacht gearresteerd. Twee werden te Leuven ten aanzien van het volk gefusilleerd.

Gisteren namiddag zijn de eerste Belgische gekwetsten uit Luik ter opneming in de talrijke en zeer goed ingerichte ambulances van Brussel aangekomen. De aanvoer is veel minder groot dan men dacht. Zwaargewonden bevinden er zich niet onder. Deze laatsten worden te Luik verzorgd. Ook de eerste Duitse krijgsgevangenen kwamen te Brussel aan en werden op Brugge afgestuurd.

In staat van beleg zijn de provincies Limburg, Luik, Luxemburg en Namen, en de versterking Antwerpen; de krijgswet geldt echter overal.

Brussel, 7 augustus. Volgens te Brussel teruggekeerde soldaten lagen de loopgraven om Luik vol met lijken van Duitsers, soms tot ter hoogte van 1 m 50 toe. Enkele Duitse regimenten marcheerden

achter een Belgisch vaandel. Het Duitse regiment, waarvan de koning der Belgen erekolonel was, droeg de Belgische kokarde.

De wapenstilstand heeft slechts betrekking op de forten.

Brussel, 8 augustus. Een Duitse cavalerie-divisie is, na de Maas te zijn overgegaan ten noorden van Luik bijna geheel vernietigd door Belgische cavalerie, die zich op haar stortte, nadat eerst een aanval was uitgevoerd door een divisie infanterie. De Belgen nemen bij troepjes Duitse ruiters gevangen, die hun paarden kwijt waren.

Brussel, 8 augustus. Volgens een mededeling van de Belgische generale staf hebben de Duitse troepen ten getale van 125.000 man verwoede bestormingen ondernomen op de forten van Luik, doch zij slaagden er niet in, de gordel van forten te nemen. De drie daarbij betrokken Duitse legerkorpsen zijn gedecimeerd en schijnen voor verscheidene dagen tot werkeloosheid gedoemd. Het Belgische leger heeft door zijn hardnekkigheid de grootste diensten bewezen aan de Franse legers, die reeds een groot gedeelte van het Belgisch grondgebied bezet hebben.

Een aantal Duitse gevangenen is naar het hart van het land gevoerd. De Duitsers bevechten de Belgen zonder geestdrift.

De bladen zeggen, dat te middernacht de forten van Luik nog behouden waren.

Volgens de Peuple zou men menen te weten, dat zich onder de talrijke krijgsgevangenen, in Belgische handen gevallen tijdens het gevecht bij het fort Evegnée, prins George van Pruisen bevindt, een neef van de keizer, aanvoerder van de Duitse cavalerie.

Metz, 8 augustus. Nadat het bericht van de inneming van Luik bekend was geworden, liet de burgemeester de vlag op het stadhuis hissen, terwijl de nieuwe keizerklok door dames geluid werd.

Onder de forten van Luik strijdt het ganse Duitse leger, onder aanvoering van generaal von Emmich. Dit leger is samengesteld uit het 7^e, 8^e en 10^e legerkorps.

Van het slagveld Berneau-Moelingen.

Men meldt ons zoeven:

Donderdagmorgen kwam de auto voor, tegen 7 uur; een klein uur later zaten wij te midden van de Duitse soldaten. Enige kilometers van Moelingen, niet ver van het Nederlandse dorp Mesch, passeren wij een groot Duits kamp, waar duizenden soldaten, paarden, wagens, auto's fietsen, enz. enz. kris en kras door elkaar staan en woelen. De Duitsers kijken ons even aan, de wacht laat ons onmiddellijk door en enige minuten later zijn wij te midden van al de verschrikkingen van de moderne oorlog.

Arm Berneau. Langs de weg liggen dode Duitse soldaten en vele burgers. In een sloot een grijsaard, een jongen van misschien 17 jaar en vijf andere lieden die blijkbaar in de vlucht zijn neergeschoten; zij hebben wonden in de rug.

Verder hier en daar op het veld en in enige weilanden, waar hardnekkig moet gevochten zijn, dode paarden (die aanstonds afgetuigd zijn geworden), trommels, ransels, ketels, stoelen, tafels, enkele Duitse soldaten, geen enkel wapen en hopen huisraad van allerlei soort. Hoe het er gekomen is, is een raadsel.

Na een dood paard, dat de weg versperde, opzij gesleept te hebben, bereiken wij het dorp Berneau.

Wat een verwoesting! Wie het niet gezien heeft kan niet geloven wat hier voorviel.

De Duitsers beweren dat bewoners uit de ramen op hen geschoten hebben en dat zij uit verdediging en uit wraak alle huizen, waarin zich verdachten ophielden, hebben leeg gebrand.

We zoeken gewonden. In een soort kelder van een hofstede vond ik een dertigtal mensen in doodsangst bijeen. Alleen na herhaald groep werd geopend. Een drietal mannen en twee vrouwen hebben schoten in armen, benen en rug. Er zijn Duitse wachten die geen gekwetste burgers doorlaten. De arme drommels moeten dus wachten; zij durven de straat niet op en houden vol, dat zij onmiddellijk worden doodgeschoten.

Na de dorpsstraat van dit ongelukkige plaatsje gepasseerd te hebben ontmoeten wij Duitse officieren in automobiel. Zij hebben de revolvers in de hand en worden begeleid door cavaleristen die nauwkeurig elk mens opnemen.

Aan een hoek van de kerk ligt een oude man met het gezicht ter aarde; het bloed loopt nog uit zijn nek; de paraplu houdt hij nog in de hand; hij is doorgelopen na aangeroepen te zijn; verscheidene kogels wierpen hem neer; niemand legt hem opzij; wagens rijden over zijn lijk.

Wij moeten verder. Enige Duitse officieren beduiden ons dat vele gewonden te vinden zijn aan de kant van de Maas. Na een half uur gereden het hebben, te midden van allerlei soort van Duitse soldaten, huzaren, lansiers, infanteristen, moeten wij terug, omdat

al de wegen versperd zijn. Wij passeren een dorpje, waar alles ongedeerd is. Schuchter komen de mensen te voorschijn; zij weten niet dat op een half uur afstand vrienden en familieleden gedood zijn en have en goed verloren hebben. De burgemeester hangt zijn sjerp om en vraagt of hij gewonden mag opnemen en het Rode Kruis aan zijn deur aanbrenge. De arme man is radeloos.

Wij keren terug op onze schreden en stoten op een klein kamp waar de overste ons met de kaart in de hand, wijst waar wij zeker door kunnen.

Onmiddellijk zijn wij omringd door een tiental officieren.

Wij spreken hen over de gevechten, der laatste dagen. Over het aantal der troepen, gevechtsposities of plannen, kunnen wij niets te weten komen. De officieren zijn gedrukt en zonder enig élan.

Over het onderlinge beschieten, dat tweemaal bij vergissing en in paniek voorviel in de laatste dagen, willen zij niets weten. Eén verzocht ons niet luid hier over te spreken, opdat de omliggende soldaten het niet zouden horen.

Na samen een sigaret gerookt te hebben en met duidelijke aanwijzing van de te volgen weg tuffen wij verder. In Berneau teruggekeerd, komt een onzer op de inval enige huizen binnen te gaan om nog gewonden te zoeken. Niet zonder succes.

Een kruidenierswinkel lijkt minder verwoest dan andere huizen. Op goed geluk af erin. Wat een toestand!

Het staat er alles in de huiskamer precies zoals de mensen na koffiedrinken gevluht zijn. Wij zien bloedvlekken, sabelhouwen in de deur, treden verder en vinden een Duits infanterist. Hij leeft nog.

zijn buik vormt een kuil van stukken vlees, kleren, bloed. Weldra hebben zij hem op de brancard en in de auto, terwijl een medereiziger nog een Belgisch soldaat voortsleept.

Nu gaat het gezwind naar Eijsden, waar in het klooster der Ursulinen onder de directie van dr. Schaepkens van Riepst een prachtig lazaret is ingericht.

Alles gaat er ordelijk toe; zonder gepraat, een korte aanwijzing van de dokter en in een oogwenk zijn onze gewonden gevoegd bij de 17 anderen die reeds de bekwame en liefderijke zorgen van de dokter en de dames van het Rode Kruis ontvangen hebben.

Weer terug, thans naar de kant der Maas, het punt van het laatste gevecht.

Wij komen langs Moelingen. Wat een verschrikking! Moelingen is een flink dorp, zeer welvarend met rijke boeren. Het ligt op een boogscheut afstand van onze grenzen en van Mesch, waar de bevolking deels vluchtte uit angst dat de Duitsers onze grenzen zouden overschrijden, deels om de verdwaalde kogels te ontkomen.

Moelingen bestaat voor een deel niet meer.

Meer ellende dan de grootste fantasie zou kunnen bedenken ligt hier ten toon gespreid.

Er is geen huis of het is vernield, verbrand of het draagt de tekenen van de oorlog. Varkens met tal van biggen achter zich, honden, katten, kippen, kuikens, geiten, schapen, koeien, alles loopt er wild dooreen, laatste levende wezens in dit gisteren nog vreedzame dorp.

Alle mensen zijn weg; zij namen de vlucht voor de “Duitse Hunnen”. Deze zeggen dat de Moelingenaars op hun soldaten geschoten hebben; dat vanmiddag nog, na de bestraffing, van de zolder van een vernield huis een onderofficier doodgeschoten is; de dader was niet te vangen.

Een deel van het dorp brandt nog.

Langs de weg liggen dode paarden, vernielde wagens, huisraad. Een schuur is bijzonder beschoten; honderden kogels tonen hun verwoestende kracht in muren, dak, deuren en ramen. Degenen die hier vluchtten zijn allen omgekomen.

Wij vervolgen onze weg langs deze resten van leven en welvaart, langs deze trofeeën van dood en ellende.

Alle wachten laten ons ongedeed verder gaan en wij trekken voorbij aan kampen van duizenden huzaren, die allen slapen met de teugels om de arm, gereed om op eerste signaal hun werk van dood en vernieling voort te zetten.

Daar nadert een konvooi Belgische gevangenen, omringd door lansiers, vinger aan de trekker.

Het zijn ongeveer tweehonderd infanteristen, een kapitein en een luitenant voorop. Wij salueren.

Plotseling wordt ons bevolen te stoppen en zijn wij omringd door wel twintig officieren die op ons toesnellen om berichten te vernemen.

Een kolonel doet het woord. Wij antwoorden deze officieren op vragen, die bewijzen dat zij van de oorlog, van de algemene Europese toestand ongeveer niets weten. Zij zijn zo ver, als wij

verleden week vrijdag. Zij zijn de instrumenten die handelen op hoog bevel, zonder rekenschap te vragen, zonder te denken aan iets anders dan aan hun zware plicht; door de Luikse linie heen gebroken tot elke prijs en zo spoedig mogelijk.

Met de Russen zullen ze in het oosten van Duitsland spoedig klaar zijn zeggen ze in koor; van Oostenrijk weten ze bijna niets; van Engeland of Frankrijk is hun niets bekend.

Hun tocht door België hebben zij beschouwd als een wandeling. Wij zeggen dat de bladen schrijven over een nederlaag door hun leger gisteren geleden; niemand van hen ontkent of bevestigt.

Een hoofdofficier vraagt met luide stem welke sympathieën men in Nederland heeft. Wij antwoorden dat wij buiten de oorlog willen blijven.

Na een korte wijle komen wij te Navagne, waar dezelfde verschrikking ons tegengrijnst als in Moelingen. Ook hier is alles vernield en verbrand.

De pontonbrug doet aanhoudend dienst, terwijl een paar honderd man doende zijn, bomen te heien in de Maas, om iets verder een nieuwe zware brug te slaan.

Hier fluiten af en toe de kogels om ons heen.

In een naastbij gelegen huis is alles vernield: drie mannen zijn er doodgeschoten en in hun tuin begraven. Zij hadden geschoten, de ongelukkigen, die een verklaarbare, doch niet te rechtvaardigen daad hebben verricht.

Een majoor verklaarde ons, dat hij voortaan alle burgers, die op heterdaad betrapt worden, zou ophangen. Op ons antwoord, dat

de strop alleen was voor schoften die lijken plunderen e.d., antwoordde de verbitterde Duitser “dat alles ophield tegenover de Belgen”.

Hij grondde dit oordeel op feiten, beweerde hij.

Op een matras in een weide zitten drie Belgische soldaten; een met een schot in de borst, een gewond in de nek, de derde in de arm. Zij worden door een Belgisch burgerdokter naar het volgende dorp gebracht. Zij vertelden dat zij vooruit trokken, totdat zij moesten wijken voor de overmacht en op de vlucht sloegen.

De gemoedelijkheid der Duitsers is groot. Een leende mij zijn kijker om beter de verwoestingen van Lixhe aan de overzijde van de Maas te kunnen zien.

Terwijl wij stonden te praten fluisterden de officieren dat twee regimenten Luik waren binnengedrongen en op 200 man na alle vernield waren door de bevolking; vrouwen en kinderen schoten uit de ramen en van achter barricaden. (Ik denk dat hier een voorstad van Luik zal bedoeld zijn.) Weldra tekende zich de wraak op aller gelaat en een officier die blijkbaar sprak namens allen, zegde: “Wij zullen Luik te vuur en te zwaard verwoesten.”

De opwinding was groot.

Intussen bouwen de pontoniers rustig voort aan hun brug. De veldkeukens rukten naar de overzijde; bagagewagens snelden de rivierhelling af; in minder dan geen tijd was alles wat om ons heen stond aan de overkant en werd gevolgd door almaar nieuwe troepen voetvolk en paarden;

Dat het de minderen niet aan opgewektheid mangelde, bewees wel hoe zij beurtelings op een oude gevangen knol reden en de gekste toeren uithaalden met een landbouwpaard, dat geen soldaten op zijn rug scheen te dulden, want velen beten onder luid gelach in het zand.

Beter ware gezegd, in de modder: de wegen zijn stukgereden en - getrapt; slijk spat op aan alle kanten van onze auto.

Een kapitein zegde mij dat hedenavond een pastoor zou gefusilleerd worden: hij zou met de wapens in de hand gevangen zijn, in de toren van zijn kerk.

Wij laadden een Duitser en een Belg in onze auto en terug ging het, thans rechtstreeks naar Maastricht, waar de Belg werd ondergebracht bij het Rode Kruis, en de zwaar gewonde Duitser naar Calvarienberg ging. Deze jonge man werd nog toegegooid het linnen uit zijn ransel; enig beddengoed (een sloop met kant) en lijfgoed.

Verder vernam ik dat Belgen en Duitsers, ofschoon half dood, in het hospitaal te Eijsden vanuit de bedden elkaar bestookten. De dokter maakte er een einde aan door de nationaliteiten te scheiden.

Intussen doen hier de onmogelijkste geruchten de ronde. Zij gaan van mond tot mond, worden aangedikt en opnieuw overdreven.

Het ware te wensen dat zij die schrijven alleen zouden schrijven wat zij met eigen ogen hebben aanschouwd.

Zo wordt beweerd dat én Belgen én Duitsers geschoten hebben op het Rode Kruis. Het zijn verdichtfels van personen die niet weten dat kogels geen adressen hebben. Het is onbezonnen taal, evenals

de bewering dat de Belgen met dumdkogels schieten. Alleen na overtuigend bewijs mogen zulke grove beschuldigingen worden uitgesproken.

Strengere orders zijn thans gegeven tot het overschrijden der grenzen.

Ik verzend dit bericht, vreedzaam met tal van briefkaarten mij toevertrouwd door soldaten en officieren die een groet, wellicht de laatste, brengen aan de dierbare familieleden. Het zijn de zwakke echo's van de geweldige moderne oorlog, een oorlog die voor het weinige dat ik er van zag, mij met afschuw vervuld heeft.

Uit hetgeen ik zag en ondervond blijkt dat de Belgen met hardnekkigheid en moed hun grond verdedigen en dat de Duitsers niets ontzien om door te breken tot elke prijs.

En dit is noch slechts het begin van de slachting.

Van militaire zijde schrijft men ons:

We beloofden aan het slot van ons vorig artikel een beschouwing over de weg die de Duitse colonnes vermoedelijk door Belgisch Luxemburg zouden volgen. Daarvoor is een kaartstudie nodig. Er dient gezocht te worden, naar alle evenwijdige wegen, die van de Belgisch-Duitse grens naar Frankrijk voeren. Er zijn 6 zulke wegen. Over deze wegen kunnen dus 6 legerkorpsen, voorafgegaan door bv. 2 cavaleriedivisies, gelijktijdig in breed front Frankrijk binnendringen. Achter deze 6 korpsen kunnen nog enkele in reserve volgen. Hoeveel legerkorpsen via België zullen oprukken is voor ons een geheim, wij vermoeden 5 à 8. Een Duits legerkorps ter sterkte van 25 bataljons, 8 eskadrons en 160 vuurmonden, heeft een diepte van niet minder dan 25 km, voor wat de groepen betreft,

waarachter treincolonnes volgen met ruim 30 km diepte, de tussenruimte meegerekend. Tesaamen is dit dus ongerekend nog de voorafgaande cavalerie, een colonne van ongeveer 60 km, d.w.z. een afstand van Den Haag naar Utrecht. 't Is niet gering en dan zo een stuk of zes naast elkaar. Meer dan één legerkorps op één weg laten marcheren, doen men niet, althans wanneer er voldoende ruimte in de breedte is. Het is duidelijk, dat zulk een korps, wanneer het voorafgaande op de vijand stuit, niet die zelfde dag op het gevechtveld kan verschijnen, zelfs al laat men de treinen van het voorste korps, achter die van het achterste marcheren. Bij een diepte van 25 km zoals bij het legerkorps, kan de achterste man nog dezelfde dag strijden naast die van de voorste afdelingen. Het behoeft geen betoog, dat de gekozen wegen elkaar niet mogen kruisen, want dit zal een geweldige stagnatie geven. De aangegeven wegen zijn voorts zo gekozen, dat de Franse vestingen Longwy en Montmédy worden omgetrokken. Longwy is op zich zelf een zeer sterk punt, ook al om zijn dominerende ligging. Dat Longwy in staat is, zowel het binnenvallen der Duitsers uit Luxemburg als hun oprukken uit noordelijk Lotharingen tegen te houden, wat ik in één der Hollandse bladen las, is natuurlijk niet waar, daar zulk een vesting, beter gezegd fort, niet verder werkt dan de dracht der kanonnen, laten we zeggen 8 km in de rondte. Men moet bij forten en vestingen scheiding maken tussen versterkte punten, die we forten noemen, en fortenringen, zoals Toul-Verdun, die we vestingen noemen. Veelal wordt echter een versterkte stad ook vesting genoemd, zoals wij ook spreken van de vesting Muiden en Weesp.

De inneming van Luik.

In het Berlijnse telegram over de inneming van Luik wordt gezegd, dat de aanval is hervat en de vesting is genomen, nadat de

afdelingen, die een stormaanval hadden ondernomen, waren versterkt. Door deze toevoeging wordt bevestigd dat de eerste aanval bij verrassing niet is gelukt. Het zou echter voorbarig zijn, het nadeel voor de Duitsers, ontstaan uit het oponthoud van één dag, dat door het afslaan van de eerste aanval is veroorzaakt, te overschatten. De 5e augustus begonnen de eerste aanvallen op de vesting. Niet de 6e, wat het geval zou geweest zijn, als de eerste aanval was gelukt, maar de 7e, 's ochtends, waren de Duitsers er binnen. Hier dient echter een voorbehoud te worden gemaakt. Mogelijk is in het Berlijnse telegram met de vesting Luik alleen de citadel bedoeld. Dat zou misschien de tegenspraak tussen de Berlijnse en de Brusselse berichten kunnen verklaren. De Duitsers hebben hun bekende methode gevolgd, de overstroming van de vesting door een aanhoudende reeks van aanvallen, door steeds meer verse troepen. Bij die methode kan de eerste aanval makkelijk afgeslagen worden met groot verlies van manschappen, maar daar is op gerekend, die mannen vallen niet tevergeefs, tijd hebben zij gewonnen. En tijd is voor de Duitsers alles.

Dat zij de 6e augustus Luik nog niet hadden genomen, is voor de opmars van de hoofdmacht van weinig belang geweest. Deze kon immers tijdens de aanvallen op Luik verder naar het zuiden marcheren. De afdelingen die Luik hebben genomen zullen nu, naar de Kölnische Zeitung heeft gemeld, op Namen aantrekken. Intussen zal de hoofdmacht wel verder naar het zuiden marcheren. De Fransen hebben de Belgen te Luik niet te hulp kunnen komen. Dit versterkt de indruk dat de Duitsers hen voor zullen zijn, en de eerste groote klappen in Frankrijk zullen vallen. Of de Duitsers ook nog een macht naar het westen België in zullen sturen, op Antwerpen aan, moet worden afgewacht.

De Költnische Volkszeitung bevestigt, dat de Keulse Zeppelin donderdag om half vier te Keulen is teruggekeerd van een kruisvaart over België. Het blad verneemt uit vertrouwde bron, dat het luchtschip met groot succes aan de strijd om Luik heeft deelgenomen en dat het uit een hoogte van 300 meter 12 bommen heeft uitgeworpen, die alle terstond ontploften. Tengevolge daarvan is Luik op verschillende plaatsen in brand geraakt.

Een Belgisch blad meldt d.d. donderdagavond:

Nadat de Duitsers, met goed gevolg, hun aanslag bij Fléron deden, trok generaal Leman heel zijn afdeling samen op de linkeroever van de Maas, en liet dus al de tussenplaatsen vrij.

Hij wou een geschikte stelling vinden om voort te strijden. Hij gelukte er in zijn soldaten een veilige nacht te bezorgen.

Na over de Maas geraakt te zijn, waar een groot gedeelte der bevolking van de rechteroever hem voorafgegaan was, liet hij de bruggen springen. De stad bleef nochtans kalm.

Een gekwetste verdediger van een der forten van Luik vertelde het volgende te Luik:

“De Duitsers hebben het fort, waarop ik was, met wildheid aangevallen. Aan de rand der loopgracht poogden zij de helling te beklauseren. Een veldbatterij vaagde hen telkens weg. De bevelen tot vuren op die helling waren methodisch. Bij elk salvo werden Duitsers neergemaaid. Geen enkele bleef recht.”

De Nieuwe Gazet van Antwerpen schreef in haar editie van gistermiddag 2 uur:

De stad Luik stond dus gisterenmiddag open voor het Duitse leger.

Dat moet echter niet verkeerd verstaan worden.

De inneming van Luik was in ons verdedigingsplan voorzien.

Onze tweede legerdivisie, die tussen Luik en de Duitse grenzen postgevat had, had geen ander doel, dan zolang mogelijk de vijand tegen te houden en hem de grootst mogelijke verliezen toe te brengen, om aan het veldleger de tijd te geven, zich op te stellen tussen Luik en Brussel, en om aan de Fransen en Engelsen, die ons komen helpen, de tijd te geven om ons land te bereiken. Deze taak heeft onze 2e legerafdeling op schitterende wijze volbracht, met ontzaglijk groter succes, dan wij ooit hadden durven hopen.

Een Amsterdammer stelt aan het Handelsblad een brief beschikbaar, door hem van een bevriende dame uit Luik ontvangen. De brief is gedateerd van 5 augustus en kwam, merkwaardig genoeg zeker, reeds gisteren in handen van de geadresseerde. De brief, waaruit wij natuurlijk enkele zinsneden van particuliere aard weglaten, luidt:

Het spel is begonnen, wij hebben de oorlog en Luik is in staat van beleg verklaard. Ik vermoed dat gij u wel wat ongerust maakt over mij en mijn familie in deze omstandigheden? .... is nog niet bevallen en mag niet reizen, daarom blijven wij te Luik in deze vreselijke tijden. God geve dat we ons allen na de oorlog gezond en wel zullen terugzien. Sedert de vorige vrijdag leeft men eigenlijk niet meer; er kwamen herhaaldelijk panieken voor.

Nu echter, nu de Duitsers in het land zijn in de buurt van Luik, te Verviers, Spa, Stavelot en andere plaatsen aan de ene kant, te Visé, Warsage aan de andere kant, heeft de stad een meer vastberaden uiterlijk. In de ogen van ieder licht de gloed van verontwaardiging en moed. Elkeen hier zal zijn plicht doen. De vrijwilligers melden

zich in zo groten getale aan, dat men de straten moet afsluiten waar de inschrijvingslokalen zich bevinden. Allen willen helpen, de jongelieden van 17, zowel als de mannen van 60 jaren; er zijn geen partijen meer.

De soldaten zijn opgewekt, overal heerst ongelooflijke geestdrift .... die geen soldaat is geweest wil zich ook aanmelden; hij gaat niet uit. Hij schaamt zich werkeloos te blijven, nu hij overal om zich heen zoveel toewijding ziet. Maar .... schreit, ze is zenuwachtig, wat te begrijpen is en hij zal wel blijven tot na de bevalling, maar dan gaat hij. We zouden allen wel mannen willen zijn om ook te kunnen uittrekken! Na de bevalling denk ik me voor het Rode Kruis aan te melden, als men daar nog handen kan gebruiken; anders hoop ik me elders nuttig te maken, al was het om soep voor de soldaten te koken.

Gisteren werd er gevochten bij Visé; de Duitsers moesten met verliezen terugtrekken. Vandaag is de stad doodstil, wij zijn geheel zonder berichten, alle verbindingen zijn verbroken. Wij weten volstrekt niet wat in andere landen omgaat... Gisteren heeft men alle Duitsers uit Luik gezet, ongeveer 7000. Ik geloof dat de stad vol spionnen is.

De verontwaardiging bereikte gisteren dan ook het hoogtepunt. Al onze medebewoners, die Russen en Polen zijn, hebben zich voor de militaire dienst opgegeven. Zij hebben geen geld, maar we helpen zoveel mogelijk, en geven ze te eten ondanks de schaarste aan levensmiddelen en hun buitengewone eetlust...

Zojuist komen de beide jonge Russen mij hun dienstverbintenis tonen. Ze zijn 17 jaar, en kunnen niet schieten, maar ze zullen naar de citadel gaan om de behandeling der wapens te leren. Ze zullen

bij de cavalerie komen. Zij moeten nu voor twee dagen levensmiddelen meenemen! Thans schrijven ze aan hun ouders. O, hoe droevig. Zij leken echter eerder vrolijk. Het is anders dan gisteren .... de knecht van .... heeft zich ook als vrijwilliger aangemeld, hij kon het niet uithouden.

Maar ge kunt niet met een geweer omgaan, zei ik hem. O! zegde hij, we zullen er toch op los slaan, ze zullen er ongemakkelijk van lusten, die vuile Alboches! (Alboches is de scheldnaam voor de Duitsers) en zo zijn ze allen.

Ik moet eindigen. Hou goede moed als dat ook bij u nodig mocht zijn. En als deze brief een afscheid mocht zijn, dank dan nog voor hetgeen ge voor me deed...

Op de weg van Hoei naar Borgworm werden er drie spionnen gevat.

Verhaal van een Belgisch soldaat.

Een Belgisch soldaat, die bij Verviers heeft gevochten vertelt aan een verslaggever van een Belgisch blad het volgende:

- Ik heb maandagnacht van Verviers vertrokken met mijn compagnie en totnogtoe heb ik slechts 3 uren geslapen.
- En hebt gij Duitsers tegen gekomen?
- Ja, maar enkel in twee kleine schermutselingen, tussen Verviers en Luik. Eensklaps horen wij geweerschoten, keren ons langs alle kanten en zien niets! Na dit op onze rechterzijde gehoord te hebben, weerklinkt het geschut nu op de linkerzijde, en nog altijd niets? Op een gegeven ogenblik dachten wij zelfs dat wij omsingeld waren. Gelukkig hadden wij maar met kleine voorposten te doen, die wij eindelijk ontwaarden, op 300 meters, met een groen

resedakleurig uniform, dat zich versmolt met het groen waarop zij zich bewogen.

Wij konden ze op de vlucht drijven. Geen enkele van ons was gewond.

– Veel geleden?

– Neen, enkel aan de voeten. Onderweg, toen wij op Luik trokken, heb ik mijn schoenen moeten uitdoen, want ik kon de pijn niet meer uitstaan.

Te Luik zijn wij op de citadel geplaatst geweest. Ik ben ooggetuige geweest van de eerste nachtelijke aanval op de oostelijke vestingen. Het kanongebulder was oorverdovend. En was het niet dat het schouwspel akelig was en hartbrekend, zou ik zeggen dat het toverachtig was. In de donkere nacht werd het luchtruim onophoudend geschonden door de bliksems der schutterij, die de vallei op fantastische wijze verlichtten.

Luik loopt vol spionnen. Ik heb er drie gezien op de citadel, waaronder een als Belgisch officier gekleed.

Daar wij naar Verviers - dat bezet is - niet konden terugkeren, werden wij voorlopig naar Brussel gestuurd.